

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНИХ ВИКОНАВЦІВ.

Доповідач: Сайко Л.Ю., ст.викладач кафедри права

Із самого початку існування суспільства виникало питання примусового виконання рішень владних органів, у випадку не виконання їх у добровільному порядку. Завжди існували служби, які займалися виконанням зазначених функцій. В Україні 24 березня 1998 року «для повного, неупередженого і своєчасного» виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів був прийнятий Закон України «Про державну виконавчу службу», яким було створено Державну виконавчу службу України (далі ДВС). Для успішного виконання завдань нової структури було прийнято Закон України «Про виконавче провадження» та Інструкцію про проведення виконавчих дій, внесені зміни у законодавство, яке тією чи іншою мірою стосувалося виконавчого провадження.

Однак і це не створило достатніх умов для успішної та ефективної роботи державної виконавчої служби України та зацікавленості державних виконавців у реалізації покладених на них завдань. Згідно із статистичними даними Головного управління юстиції в Сумській області в 2010 році, загальна кількість державних виконавців - 213 осіб, фактично забезпечували примусове виконання 185 державних виконавців. Протягом 2010 року до органів державної виконавчої служби області надійшло 171 968 виконавчих документів, з урахуванням залишку примусовому виконанню підлягало 237 837 виконавчих документа. За 12 місяців 2010 року підлягало примусовому виконанню сума яка становить 1,6 млрд. грн. Показники по сумах порівняно з 2009 роком збільшились на 490 827 048 млн. грн. або на 45,9%. В середньому по області навантаження на кожного державного виконавця становить 117 виконавчих документів на місяць.

Протягом 12 місяців 2010 року завершено майже 152 тис. виконавчих документів на суму 711 274 594 млн. грн. Органами державної виконавчої служби забезпечено фактичне виконання 83 484 виконавчих документів, що становить 35,1% виконавчих документів, що підлягали виконанню.

Протягом поточного року до державного бюджету України стягнуто більше 20,6 млн. грн., що на 7, 5 млн. грн., або 57% більше ніж у минулому році, погашено більше 10 млн. грн. заборгованості по заробітній платі, на користь держави в інтересах Пенсійного фонду України стягнуто майже 33 млн. грн.[1].

При, так званій, позитивній тенденції, в цілому, рівень виконання є не задовільним. Причинами цього, в першу чергу, є: перевантаженість роботи державних виконавців, часом недостатня кваліфікація працівників ДВС, наявність прогалин у законодавстві, брак координації діяльності ДВС з іншими правоохоронними органами тощо. За умови постійного збільшення кількості виконавчих документів, рівень їх виконання знижується, а залишок невиконаних виконавчих документів невпинно зростає. Збільшувати кількість державних виконавців неможливо. Офіційна статистика наочно свідчить: за роки існування державної виконавчої служби її діяльність так і не досягла тих показників ефективності виконання судових рішень, які характерні для розвинених країн. Досвід інших держав переконливо засвідчує, що є спосіб виходу із зазначеної ситуації, і це - запровадження недержавних форм виконання судових рішень. Сьогодні понад 60 країн світу успішно використовують саме таку модель. Серед них - більшість країн Євросоюзу, ціла низка країн СНД. Наприклад, лише у минулому році інститут недержавного виконання запроваджено у двох країнах: Казахстані та Грузії.

Розуміння того, що запровадження альтернативних форм виконання судових рішень є, по суті, єдиним шляхом виходу із кризи, існує і в українському суспільстві. У вересні 2009 року до Верховної Ради України подано проект Закону України «Про присяжних виконавців»[2]. Існує думка, що поступово необхідно віддати виконання рішень юрисдикційних органів в приватні руки, але для початку запровадити недержавні форми паралельно з існуванням державної виконавчої служби, як це було в Болгарії. Проект Закону «Про присяжних виконавців», в цілому, позитивно сприйнятий вченими юристами та юристами – практиками, але необхідно ретельно проаналізувати висловлені ними зауваження, з тим, щоб уникнути прогалин та ускладнень при його реалізації.

Позитивним в цій ситуації є те, що створення служби присяжних виконавців надасть стягувачам можливість самостійно обирати хто здійснюватиме виконання рішення суду чи іншого уповноваженого органу. Також, запровадження інституту присяжних виконавців позитивно означиться на стані бюджетного фінансування примусового виконання судових рішень, оскільки його прийняття не потребує додаткових бюджетних витрат; призведе до скорочення видатків Державного бюджету на утримання органів державної виконавчої служби у зв'язку зі скороченням штату чисельності державних виконавців; призведе до збільшення бюджетних надходжень за рахунок сплати податків присяжними виконавцями. Державний виконавець за рік в середньому стягує до державного бюджету України 17,6 тис. грн. виконавчого збору. При цьому, держава за цей же період на заробітну плату державного виконавця витрачає 34 588,8 грн. [3]. Сьогодні фінансування витрат, пов'язаних з виконанням рішень, здійснюється за рахунок Державного бюджету, а у випадку передачі повноважень з виконання рішень приватним особам вони здійснюватимуть виконання за власні кошти та кошти сторін виконавчого провадження. Позитивним, також, є те, що конкуренція приватних виконавчих контор із Державними виконавцями має вивести виконання рішень на якісно новий і ефективний рівень.

При прийнятті зазначеного Закону необхідно звернути увагу на професійну підготовку присяжних виконавців. Особа, яка буде займатися цією діяльністю повинна мати не тільки теоретичні знання у сфері права, а й відповідний практичний досвід щодо виконання рішень. Тому Закон доцільно доповнити положенням, про те, що присяжний виконавець обов'язково повинен мати досвід практичної роботи у ДВС або пройти попереднє стажування протягом 1 року у державній виконавчій службі. Також логічно посилити інші вимоги до осіб, які бажають бути присяжними виконавцями. Так, наприклад, не можуть бути присяжними виконавцями особи, які скоїли корупційні злочини та особи, які звільнені з державної виконавчої служби за дисциплінарні проступки.

Є у вищезазначеному законопроекті і не дуже зрозумілі положення. Наприклад, присяжним виконавцем не може бути особа «вчинки і поведінка якої несумісні з виконанням повноважень присяжного виконавця». Яку саме поведінку мали на увазі автори законопроекту і які це вчинки можна лише гадати.

Також, ще раз необхідно звернути увагу на те, що держава, як і в багатьох інших видах професійної діяльності, що мають велике суспільне значення (як нотаріат або оціночна діяльність), має здійснювати жорсткий контроль за кваліфікаційним рівнем осіб, які будуть безпосередньо займатися такою діяльністю, а також виступати регулятором відносин у цій сфері, забезпечуючи постійний контроль за дотриманням умов здійснення вищевказаної діяльності.

За словами заступника начальника Чернівецького міського управління юстиції Тетяни Кошкер, законопроект потребує певного доопрацювання, також і тому, що він більше спрямований на захист інтересів бізнесу, аніж на широке використання громадянами, оскільки послуги присяжних виконавців будуть значно більшими (ринковими) порівняно с послугами ДВС[4].

Незважаючи на доцільність створення інституту присяжних виконавців, створення такого інституту не зможе повною мірою вирішити проблему якісного й швидкого виконання судових рішень, оскільки в Україні система виконання судових рішень потребує значних змін з урахуванням позитивного досвіду інших держав[5].

Безперечним залишається одне для ефективного, реального забезпечення прав стягувачів, і державні виконавці, і приватні присяжні повинні діяти як злагоджений механізм, доповнюючи один одного. Тільки в цьому випадку держава зможе реалізувати конституційний принцип обов'язкового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів.

Література.

1. Сайт Головного управління юстиції в Сумській області.
<http://just.sumy.ua/index.php?page=content-108481>
2. <http://dvs-zp.gov.ua/node/537>
3. <http://www.minjust.gov.ua/0/20527>
4. Кошкер Т. Газета «Конкордія» від 21 серпня 2009 року №32 (румуномовна)
5. Адвокат, заступник директора судового департаменту ЮФ Центр правового консалтингу» Олексій Уколов <http://www.legalweekly.com.ua/article/?uid=1044>